

16.11.2011. UNESCO un DAP rīkotā semināra „Dabas resursu izmantošanas ētiskie aspekti īpaši aizsargājamās dabas teritorijās” rezumējums diskusijai „Ētiskie aspekti dabas resursu izmantošanā īpaši aizsargājamās dabas teritorijās darba grupas”

Diskusijas ietvars lielā mērā bija atkarīgs no mūsu pašu pieņēmumiem un attieksmes pret dabu. Tas, kā mēs dabu uztveram pašos pamatos, veido priekšstatus par to, kas ir labs vai slikts; pieļaujams vai noliedzams. Tas arī iezīmēja viedokļu atšķirības, ko nevar izmainīt viena semināra laikā.

	Cilvēks nošķirts no dabas - pārāks	Cilvēks kā dabas sastāvdaļa
Daba kā materiāls	Daba kā ārējs objekts, ko var manipulēt, dažādi izmantot un ietekmēt	Cilvēks kā dabas avangards – pats rada jaunus dabas veidus
Daba kā ideāls	Daba pati zina labāk, dabas likumi ir vispārākie	Atsevišķas norises dabā kā ideālie piemēri
Daba kā partneris	Daba kā vēl viens iedvesmas avots	Norises dabā kā komunikācijas partneri

Tas pamatos nosaka dažādas pieejas, kas nepieciešamas vienu un to pašu jautājumu diskutēšanai – kādus argumentus izmantot un no kuras puses sākam jautājumu skatīt. Seminārs un viedokļu apmaiņa bija iespēja salīdzināt šīs pieejas un reizē salīdzināt arī reālas mūsu zināšanas par dažādām rīcībām un to sekām.

Pamatos nav iespējams visu ētikas normu kopumu institucionalizēt – ietvert likumos un normās. Ir droši vien kāds ētikas attieksmes pret dabu minimums, ko var ietvert likumā, taču vienmēr var darīt daudz vairāk un labāk, ja zina kā. Tāpēc liela loma ir uz misiju balstītai dabas interpretācijai, kas cenšas celt dabas (tai skaitā dabas aizsardzības ĪADT) vērtību sabiedrībā. Vides apziņu var veicināt ar labās prakses piemēru demonstrēšanu.

Atsevišķi būtu iespēja apspriest dažādu organizāciju lēmumu pieņemšanas ētiskumu – morāles principus. Te liela loma ir nevalstiskajām organizācijām un medijiem, kas var apelēt uz šo robežu pārkāpšanu plašākā sabiedrībā. Diskusija par ētiskumu ir sarežģīta situācijā, kur dominē izdzīvošanas principi.

No DAP puses ir svarīgi būt kompromisu meklējumu epicentrā. Piemēram, tūrisms ĪADT notiek ar vai bez DAP iesaistes. Palikšana malā nozīmē paļauties plūsmai, ko nevar ietekmēt – ko var kritizēt no malas, censties regulēt ar kontroles mehānismiem. Atbalstāma ir aktīvas iesaistīšanās, rīcības stratēģija, censties virzīt attīstību sev vēlamā virzienā, tai skaitā popularizēt ar aktīvu iesaisti dabai draudzīgus saimniekošanas principus. Taču tas prasa papildu kapacitāti. Te nozīmīgi ir rast partnerus, tai skaitā lojālus cilvēkus „citās nometnēs”, NVO spēku. Nacionālie parki no tūrisma viedokļa ir nozīmīgi galamērķi. To likumā jau ir noteikts, ka dabas vērtības ir vienlīdz svarīgas kā kultūras vērtības – to saglabāšana un izzināšana.

Ētiskais ietvars, kas tiecas uz sertificēšanu ir viens ceļš, otrs ir ētisko principu izstrāde un labās prakses popularizēšana visdažādākajās norisēs, kas notiek ar dabas resursu izmantošanu – ĪADT. Iespējams, ir daļa sabiedrības, kuri labprāt darītu vairāk vai „pareizāk”, ja vien zinātu ko un kā. Tāpēc visa veida ētikas kodeksi, labās prakses piemēru popularizēšana būtu vienkāršākais un šobrīd arī lētākais ceļš. Te liela loma varētu būt sabiedrībā populārām personībām, kuras var ietekmēt sabiedrības attieksmi un paradumu maiņu.

Andris Klepers